

CZU: 821.135.1:37.26

DEZVOLTAREA COMPETENȚEI LECTORALE ȘI RECEPTAREA TEXTELOR LITERARE, PRIN INTERMEDIUL PROIECTULUI EDUCAȚIONAL „LECTURA O METAFORĂ REVELATORIE”

*Veronica DARIU, profesor de limba și literatura română, GDD,
Liceul Teoretic „Grigore Vieru” or. Briceni, RM*

***Summary.** Reading is that Pheonix bird that revives in each of us, when we have a need, to develop, to talk to ourselves, to meditate on what others have experienced. Activating as a teacher of Romanian Language and Literature at "Grigore Vieru" Theoretical Lyceum from Briceni, I always had the intention to do something special for my students, to make them love reading, books, to get to know each other better and then I thought why the lecture of some recommended books wouldn't be just that connection, that literary web that would unite us all. In such a way the educational project "Reading a revealing metaphor" was born. Within the educational project I aim to develop the reading skills which will help pupils learn to analyze a literary text, to formulate questions based on a text and to perceive all stages of the actions in the text through their answers. Various strategies such as Group work, Role Play, Role Reading of dialogues help me create Problem Situation, Author's Chair, Literary Process Judgment of a character, etc. based on the text in order to show creativity demonstrating a spirit of observation and creative attitude.*

***Keywords:** reading, skills, reception, literary text.*

Lectura este acea pasăre Pheonix care reînvie în fiecare din noi, atunci când avem o necesitate, de a ne dezvolta, de a sta de vorbă cu sine, de a medita asupra celor trăite de alții. Anne Lamott afirmă că: „Ce miraculos este faptul că din aceste obiecte mici, plate și rigide ni se dezvăluie lumi după lumi, lumi care ne încântă, care ne calmează sau care ne entuziasmează. Cărțile ne ajută să înțelegem cine suntem și cum ar trebui să ne purtăm. Ele ne arată ce înseamnă comunitatea și prietenia. Ele ne spun cum să trăim și cum să murim”.

Unii oameni se alină prin lectură, își alungă toate gândurile care le provoacă durere, pentru alții este motiv de a suna pe cineva, de a discuta o anumită carte sau articol, iar pentru majoritatea acum este la modă să lectureze cărți și să posteze pe facebook pagini citite, care să știți că motivează și motivează bine.

C.S. Lewis spunea că „Citim ca să aflăm că nu suntem singuri.” Da, cred că a avut dreptate Lewis, deoarece receptarea celor citite, dialogul tău cu Eul tău, cu personajul principal te duce într-o lume în care singurătatea nu-ți e prietenă.

Activând în calitate de profesoară de limba și literatura română, ma preocupat fenomenul, general-uman al contemporaneității cu conotație aparent negativă, fapt vizat de C. Șchiopu [12], A. Radu-Șchiopu [11].

Mereu am avut intenția de a face ceva deosebit pentru elevii mei, de ai face să îndrăgească lecturile, cărțile, de a se cunoaște mai bine unul pe altul și atunci m-am gândit de ce n-ar fi lectura unor cărți recomandate chiar de ei acea legătură, acel tort literar care ne-ar uni pe toți. Și așa a luat naștere proiectul educațional „Lectura - o metaforă revelatorie”.

Evident, în lansarea proiectului ne-am axat pe curriculumul la limba și literatura română [3], care prezintă premisele apariției imaginii artistice și deci a reperelor pentru dezvoltarea competențelor lectorale, care constau în aceea că, integralizarea disciplinei școlare Limba și literatura română presupune interacțiunea și corelarea elementelor de construcție a comunicării - unități fonologice, lexicale și gramaticale, precum și echivalența proceselor ce definesc exprimarea orală/vorbirea și a celor ce definesc exprimarea scrisă, implicând funcțiile afectivă, motivațională și atitudinală ale comunicării. Realizarea acestora este posibilă doar pe baza textului literar/nonliterar, care profilează și dezvoltă actualitatea de învățare a limbii române pe coordonatele lingvistică, comunicativă, literar-artistică.

În cadrul proiectului educațional am urmărit să dezvolt competențele lectorale prin intermediul cărora subiecții educației să învețe să analizeze un text literar, să formuleze întrebări în baza unui text și prin răspunsuri să perceapă toate etapele, acțiunile din text. Prin diverse strategii - lucru în grup, joc de rol, lectura pe roluri a dialogurilor, am creat în baza textului situație problemă, scaunul autorului, proces-literar judecata unui personajului și altele, elevii au manifestat creativitate, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă.

În acest context menționăm, că competență lectorală în viziunea mai multor autori este abordată dinspre teoria educației literar-artistice, conform căreia specificul metodologiei formării-dezvoltării competenței respective este determinat de specificul cunoașterii artisticeestetice, care impune receptorului/cititorului preponderent activități activ-participative, fără de care însuși actul receptării/lecturii nu poate avea loc. [2, p. 33; 9, p. 63-69; 10, p. 248]

Remarcăm, strategia didactică este modalitatea eficientă prin care profesorul îi ajută elevii să accedă la cunoaștere și dezvoltarea capacităților intelectuale, priceperilor, deprinderilor, aptitudinilor, sentimentelor și emoțiilor. Ea se constituie dintr-un ansamblu complex și circular de metode, tehnici, mijloace de învățământ și forme de organizare a activității, complementare, pe baza cărora profesorii elaborează un plan de lucru cu elevii, în vederea realizării eficiente a învățării. În elaborarea planului de lucru, profesorul trebuie să țină cont de o serie de factori care condiționează buna desfășurare a acțiunilor de predare-învățare-evaluare, variabile ce țin de elev, de curriculum, de organizarea școlară și chiar de profesor însuși. Nu mai puțin important, este și faptul ca profesorul să prevadă implicarea elevilor în realizarea planului de lucru, în calitate de subiecți activi ce contribuie la construirea propriei cunoașteri.

Strategia didactică, în viziune postmodernistă, este rodul unei participări colaborative, desfășurate de profesor împreună cu elevii, aceștia completând procesul educațional cu propriile interese, dorințe de cunoaștere și de activitate intelectuală. Astfel, elevii pot să-și manifeste dorința de a învăța prin cooperare, în echipă, colectiv sau individual, pot să opteze pentru anumite materiale didactice pe care să le folosească, pentru anumite metode, tehnici sau procedee de lucru. Dându-le șansa de a face astfel de opțiuni, profesorul contribuie la creșterea activismului și a dezvoltării creativității propriilor discipoli, iar strategia didactică, izvorâtă din combinarea armonioasă a tuturor factorilor implicați, poate conduce cu succes către atingerea dezideratelor propuse, în primul rând către asigurarea învățării. Și nu orice învățare, ci una

temeinică, care are legătură cu realitatea, cu interesele și nevoile elevilor, este utilă și se realizează prin participarea fiecărui elev în procesul constituirii propriilor înțelegeri. În acest sens, Ioan Cerghit subliniază faptul că “strategiile schițează evantaiul modalităților practice de atingere a țintei prevăzute și au valoarea unor instrumente de lucru.” [4, p. 273] El atribuie conceptului de strategie didactică patru conotații care se întregesc reciproc [idem, p. 274]:

- ✚ mod integrativ de abordare și acțiune;
- ✚ structură procedurală;
- ✚ înlănțuire de decizii;
- ✚ o interacțiune optimă între strategii de predare și strategii de învățare”.

Același autor privește strategiile didactice ca:

- adoptare a unui anumit mod de abordare a învățării (prin problematizare, euristică, algoritmizată, factual – experimentală etc.);
- opțiune pentru un anumit mod de combinare a metodelor, procedeeleor, mijloacelor de învățământ, formelor de organizare a elevilor”;
- mod de programare (selectare, ordonare și ierarhizare) într-o succesiune optimă a fazelor și etapelor (evenimentelor) proprii procesului de desfășurare a lecției date”. [5]

Indicând un sens orientativ al traseului optim de parcurs în atingerea obiectivelor strategiile didactice se caracterizează prin flexibilitate, adaptându-se la situațiile și condițiile apărute spontan. Această restructurare adaptativă depinde în mare măsură de creativitatea și de spontaneitatea cadrului didactic, de capacitatea acestuia de a sesiza rapid punctele slabe și de a remedia în timp util erorile. Toate cele menționate mai sus ajută ca să motivăm elevii pentru a lectura, de aici și dezvoltarea competențelor lectorale și de receptare a textelor literare.

Evident, proiectul educațional la care lucrez împreună cu elevii *Lectura - o metaforă revelatorie*, mă ajută nu doar să dezvolt competențe elevilor dar și să-i ghidez în viață. Deoarece în cadrul proiectului noi selectăm diferite texte, pe diferite teme ca să cuprindem mai multe tematici. La fiecare activitate invit persoane din exterior care s-au ciocnit cu problemele despre care se narează într-un text sau altul. Ce de exemplu am analizat nuvela istorică „Copii în cătușele Siberiei” de Spiridon Vangheli și am invitat o persoană în etate din oraș la care a fost deportată bunica și ne-a relatat cu lux de amănunte cele mai dificile momente prin care a trecut. Elevii de fiecare data sunt foarte curioși pe cine voi invita la următoarea activitate. Invit profesori din domeniu care ar explica mai bine despre noțiunea de deportare a poporului nostru în Siberia, primul fior al iubirii, holocaustul și multe alte teme cu care ne putem ciocni în viață. În cadrul activității date invit elevi din diferite clase care au citit opera ca să vedem și să demonstrăm că fiecare categorie de vârstă are viziuni și uneori diferite, alteori mai profunde, mai sincere dacă să vorbesc de elevii claselor a V-a. După startul acestui proiect am înmânat carnete de membru al acestui proiect educațional, astfel motivându-i să lectureze în continuare ca să fie membri în adevăratul sens al cuvântului (fig. 1).

Pe parcursul activității elevii dotați care sunt pasionați de desen, poezie, schițare, critică literară, formează grupe de lucru și în timpul activității ei crează o poezie, un desen, schițează mosaic, aduc o critică în baza textului analizat și discutat. Până a încheia activitatea fiecare grup prezintă lucrările lor. Astfel ei arată/elucidează un moment din opera care i-au impresionat.

Spre final de activitate, elevii prezintă următorul text spre lectură, astfel învață a prezenta o carte, motivându-și colegii prin intermediul comunicării persuasive să citească anume cartea

prezentată de ei. Eu în calitate de profesor provoc și colegii de breaslă ca să lectureze și ei câte ceva conform categoriei de vârstă și intereselor.

Figura 1. Secvențe din cadrul realizării proiectului educațional ” Lectura - o metaforă revelatorie”.

În final invitații și administrația liceului vin cu o analiză a activității date. Și cel mai important copii îmi zic un MULȚUMESC dna profesoară, ne-a plăcut foarte mult, când va fi următoarea activitate? Aceasta e cea mai mare satisfacție a mea, în ochii lor citesc o bucurie, o feerie care pe mine mă motivează foarte mult și mă face un om, un profesor fericit. Astfel găsesc răspuns la întrebarea care cred că fiecare cadru didactic și-o pune. Ce am făcut eu azi pentru elevii mei?

Prin urmare, alegerea textelor pentru activitatea de lectură în cadrul proiectului lansat, necesită respectarea particularităților etative ale elevilor, cunoașterii preferințelor și intereselor de lectură etc., dar și a conștientizării nevoilor de formare morală, spirituală și caracterială, precum și a selectării cu discernământ de către profesor a strategiilor de formare-evaluare a competenței de lectorale.

BIBLIOGRAFIE

1. BARTHES, R. Plăcerea textului. Chișinău: Cartier, 2006. 226 p.
2. BURDUJAN, R. Conceptul de competență și de dezvoltare a competențelor. În: Revista Pro Didactica, 2007, nr. 5-6, p. 33.
3. Curriculum național. Limba și literatura română. Chișinău, 2019. 176 p.
4. CERGHIT, I. Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii. București: Editura Aramis, 2002.
5. CERGHIT, I. Metode de învățământ. Iași: Editura Polirom, 2004.
6. CRISTEA, S. Teorii ale învățării. Modele de instruire. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 2005.
7. IUCU, R. Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative. Iași: Ed. Polirom, 2002.
8. NEACSU, I. Instruire și învățare. București: Ed. Științifică, 1990.
9. PÂSLARU, VL. Principii și criterii de evaluare a competențelor literare/lectorale ale elevilor. În: Probleme actuale ale teoriei și practicii evaluării în învățământ. Mater. conf. șt. cu part. inter., 15-16 nov. 2007. Chișinău: Univers Pedagogic, 2007, p. 63-69.
10. RADU, A. Niveluri de dezvoltare la elevi a competențelor lectorale, Conferința Internațională Unitate prin diversitate, ediția a V-a, cu tema: ”Standardele europene pentru o educație de calitate”, organizată de către Direcția generală educație, tineret și sport municipiul Chișinău, 2013, p. 248.
11. RADU-ȘCHIOPU A. Dezvoltarea competențelor lectorale ale elevilor la orele de limba și literatura română. Autoreferatul tezei de doctor în pedagogie. Chișinău, 2013. 30 p.
12. ȘCHIOPU, C. Lectura ca demers didactic. În: Rev. Limba Română, 2010, nr. 1-2, p. 141.